

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SØNDERJYDSK MAANEDSSKRIFT

UDGIVET AF
HISTORISK SAMFUND FOR SØNDERJYLLAND

VED
CL. ESKILDSEN OG H. LAUSTEN-THOMSEN

INDHOLD:

1. *J. Raben*: Oldtidsminder ved Flensborg Fjord.
2. *Aug. F. Schmidt*: Jacob Wilken Nissens arkæologiske og folkløristiske Virksomhed.
3. *M. B. Ottsen*: Et sjældent „Tidsskrift for Børn“.
4. Samleren.

Nr. 4. 16. Aarg.

1. Oktb. 1939.

Sønderjyllands Kreditforening

Haderslev

Banken for Brørup og Omegn

Aktieselskab

Kontortid 10—12 og 2—4
BRØRUP

H. A. GRUBERTS SØNNER

Aktieselskab

Metalvarefabrik

Frankrigsgade 40

København S.

Køb dansk Arbejde!

Det danske Gødnings-Kompagni A/S

København

Nykøbing F., Odense, Aalborg, Slør, Vejle, Aarhus, Esbjerg, Sønderborg

Ældste og største
Gødningsforretning
i Danmark.

Eneste Fabrikant
af Superfosfat
her i Landet.

Salgskontor for Danmark for

A/S Dansk Svovlsyre- & Superphosphat-Fabrik

Aktieselskabet

Nordiske Kabel- og Traadfabriker

København F.

KABELVÆRK . TRAADVÆRK . VALSEVÆRK

N. MIKKELSEN SØRENSEN

Murermester og Entreprenør

Ndr. Fasanv. 217 Tlf. C. 4520, Taga 1700 og 1717
KØBENHAVN

H. Rasmussen & Co.

Aktieselskab.

Frederiksgade 37-39. Telf 59.

Odense.

Jernstøberier

S o m m e r s k o

De Forenede Teglværker

Akts. ved Aarhus Akts.

Kontor: Parkallé 15,

Telf. 644. Aarhus. Telf. 6444.

Facadesten, Tagsten, Radial-
sten, glass. Tagsten
og Mursten.

Graasten Bank A/S

Kontortid 9—12 & 2—5

Lørdag 9—1

GRAASTEN

Spare- og Laanekassen i Aarhus.

St. Torv 6. Aarhus. Telf. 101.

Kontortid: 10—1 og 2¹/₂—5¹/₂.

Forlang **Gulvtæpper**

fra

Sønderjydsk Tæppefabrik

A. R. KJÆRBY

Højer

Ladelund Landbrugs- og Mælkeriskole,

Brørup St.

5 Mdrs. Landbrugskursus Nov.-Marts

9 — do. Novbr.-Juli

8 — Mælkerikursus Sept.-April

Uddannelse af Kontrolassistenter.

J. C. Overgaard.

A/S

Jyllands Papir-Værk

Aarhus

Spare- & Laanekassen for Kolding By og Omegn

Stiftet 1856

Reservefond ca. 1¹/₂ Million

Graasten Teglværk

Graasten

Dampmøllen Viktoria

Aktieselskab

ODENSE

AKTIESELSKABET

Øxenbjerg

Dampmølle

Svendborg.

Sønderjydsk Teglundstri

Nordre Fasanvej 127

Telf. C. 4520 — Taga 1700 —

Taga 1717 — København N.

Facadesten, flammede Sten,

Tagsten, Drænering

Alle Bygningsartikler

Oldtidsminder ved Flensborg Fjord.

Af J. Råben.

Skovene ved Flensborg Fjord, især Kelstrup Fredskov og Hønsnap Skov, gemmer en Rigdom af smukke Oldtidsmindesmærker. Afset fra et Par enkelte Rundhøje fra Bronzealderen er den store Del af Mindesmærkerne fra Dyssetiden, med smukke, aabne Dyssekamre og Randsten om Højfoden. —

I ca. 4000 Aar har disse Gravhøje nu kronet de ofte stærkt kuplede Skovbanker, men baade Naturen og Menneskehænder har været haarde mod dem. Menneskene har kløvet Gravkamrenes store Dæksten og taget dem til Bygningsbrug. Man har gravet i Kamrene bare for at finde Oldsager uden det mindste videnskabelige Formaal eller maaske kun af Nysgerrighed. Naturen har øvet lige saa stort Hærværk. Trærødder har med langsom og gigantisk Kraft formaaet at vælte de store Randsten. Jordhøjen er i de tusinde Aars Forløb skredet ud, og mange Randsten ligger tildækket med Jord.

Oldtidsgravene, der ligger i Nærheden af Hotellerne ved Røns hoved og Sønderhav, bliver meget besøgt af Turister, der tilbringer deres Ferie ved Flensborg Fjord. Turistforeningen »Flensborg Fjord« har derfor igennem Museet paa Sønderborg Slot anmodet Nationalmuseet om Lov til at restaurere disse Mindesmærker, og Nationalmuseet har efterkommet dette Ønske, under den Forudsætning, at Restaureringen maatte forestaaes af Sønderborg Museum. —

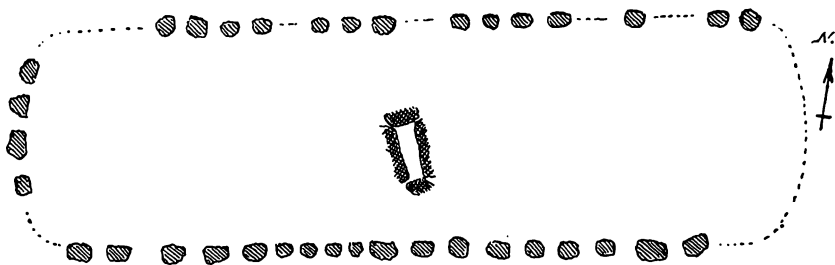
I Vintermaanederne 1938—39 er to Langdysser og en Rundhøj, der ligger i umiddelbar Nærhed af Fjordvejen, sat i Stand. —

Den ene Langdysse er 20 Meter lang, Bredden mellem Randstenene er 4 Meter og Højden 1 Meter. Den ligger i Retning Øst-Vest og er omgivet af 54 Randsten. Der er ingen Kamre synlige. — 16 Randsten, der var væltet om eller forskubbet af Trærødder blev rejst paa Plads og smaa Ujævnheder paa Højryggen blev reguleret. Nogle Træer, der stod i Vejen for Randstenene, blev fældet, og Langdyssen har nu igen sin smukke oprindelige Form.

Lidt syd for Langdyssen ligger en lille Rundhøj. Den har et Tvær-

maal af 6 Meter og en Højde af 0,8 Meter. Tre væltede Randsten blev rejst, de øvrige — 16 —, der var dækket af Jord, blev gravet fri, saa den lille Høj nu ligger med sin sluttede Stenrand.

En anden Langdysse i Nærheden er 21 m lang og 6 m bred. Den

Langdysse ved Sønderhav.

ligger ogsaa i Retning Øst-Vest omgivet af 36 tildels ret store Randsten (se Planen). Den velbevarede Høj er rigelig 1 Meter. I Højens Midte findes et anseligt Dyssekammer uden Dæksten. Det ligger tværs for Højens Længderetning og har en Længde af 2 Meter, en Bredde af 0,8 Meter. Det firesidede Kammer bestaar af tre lige høje Sten og en lavere Tærskelsten ved Indgangen mod Syd. Langsiderne bestaar hver af en 2 m lang og 1,10 m høj Sten. Tærskelstenen er 0,4 Meter lavere. Ogsaa denne Grav er bleven restaureret, Randstenene staar igen i Række, Kamret er blevet udrenset. Det har været udplyndret i tidligere Tid, der fandtes dog i Bunden Rester af to Lerkar og en Flintmejsel. En Del Randsten blev rettet op, Højen, der var overgroet med Krat og Brombærranker, er bleven afrenset. Nu er det en Glæde at se dette smukke Mindesmærke.

Restaureringen vil blive fortsat. — Foruden de nævnte ligger endnu tre Langdysser og et Par Bronzealdershøje nær Hovedvejen. —

En pragtfuld trekamret Langdysse ligger i Kelstrup Fredskov lidt nordvest for Frueskov. Vel mangler Kamrenes Overligger, og Randstene er delvis væltet ud, men den smukke Beliggenhed paa et Højdedrag under slanke Bøgetræer virker betagende. Et Par Hundrede Meter længere mod Nordvest findes flere Runddysser, i den ene er et Kammer af ualmindelig smuk Form. — Ogsaa i den sydvestlige Del af Hønsnap Skov, nær Sønderhav, findes Stenaldergrave. —

En anselig Runddysse med aabent Kammer og Dæksten ligger i Skoven ved Rønshoved, ca. 150 Meter nord for Skovkroen. Til den knytter sig en lille Historie:

I 1905 eller 1906 fik N. N. i Rønshoved et Brev fra Madrid, hvori

Runddysse i Kelstrup Fredskov.

det blev ham meddelt, at der laa en Skat begravet i Skoven ved Rønshoved. Mod at N. N. skulde sende 500,— Mark til den ham ubekendte Adresse i Madrid, vilde denne Mand rejse hertil og grave Skatten ud og N. N. skulde have Del i Skatten med 50%. —

N. N. sendte naturligvis ingen Penge, men han talte med sin Ven P. P. i Hokkerup om Sagen. P. P. mente, at naar der var Tale om en Skat, kunde den kun ligge i Højen under den store Sten ved Skovkroen. Han maa have troet paa Historien, thi i flere Dage har han sammen med et Par Arbejdere gravet i Højen. Skatten fandt han ikke, men det smukke Dyssekammer blev ved den Lejlighed gravet frem. Om der blev fundet Gravgoods vides ikke. —

Ca. 25 Meter vest for denne Dysse ligger et aabent Kammer uden Dæksten.

I Fabrikant Anthons Privatskov, Kollund Østerskov, ligger en anselig Dysse. I en lille Høj, ca. 15 Meter lang og 9 — 10 Meter bred ses to Dyssekamre med et Mellemrum af kun 5 Meter. Over det vestlige Kammer mangler Dækstenen, ved det østlige ligger den afvæltet. En Række Kilehuller over Stenens Længde fortæller, at den ogsaa har været dømt til at slaas i Stykker, men heldigvis er det ikke sket. — Det er kun beklageligt, at Adgangen til Privatskoven er spærret, saa

Interesserede ikke kan faa de smukke Gravø at se uden særlig Tilladelse. —

I Skovene ved Flensborg Fjord ligger 14 aabne Dyssekamre.

[Runddysse i Skoven ved Rønshoved.

Den nye Fredningslov fra 1937 siger kort og fyndigt, at ethvert Oltidsmindesmærke *er* fredet. Den har sat en Stopper for al Hærværk af Menneskehaand. Lad os haabe, at enhver vil rette sig derefter.

Jacob Wilken Nissens arkæologiske og folkloristiske Virksomhed.

Af Aug. F. Schmidt.

I Tilslutning til Hr. *Wilken Jacobsens* kærkomne Levnedsskil-
dring af Lærer *Jacob Wilken Nissen* (i *Sønderjydsk Maanedsskrift* 1.
Juli 1939) skal jeg tillade mig at fremkomme med nogle Oplysninger
om denne udmærkede Mands Arbejde vedrørende nørrejydske Old-
tidsminder og Folkeminder, idet hans Bidrag herom knyttet til Søn-
derjylland kun udgør en lille Del af hans Virksomhed.

Da J. W. Nissen var Lærer i *Ramten* i Djursland Nr. Herred 1855
—1895, benævnes han altid indenfor arkæologiske og folkloristiske
Kredse for *Nissen-Ramten*. I 1870—90-erne var han kendt overalt i
Djursland som Indsamler af Oplysninger om Oldtidsminder, og da
han kom i Forbindelse med Nationalmuseet, varede det ikke længe,
inden dette satte ham særlige Opgaver for. Hans Hovedindsats er
Beskrivelsen af *255 hellige Kilder* i Nørrejylland (det Antal man o.
1890 kendte fra denne Landsdel). Nissen-Ramten besaa hver enkelt
Kilde og gav paa Grundlag af Selvsyn og Udspørgen hos Folk en
indgaaende og omhyggelig Beskrivelse af hver Kildes Beliggenhed og
Udseende, ligesom han kortelig anførte de Sagn eller Trosforestillinger,
der var knyttet til den enkelte Kilde. Han omtaler ofte Kildernes Vand,
dets Smag, Farve o. lign. Det folkloristiske Stof har interesseret ham
mindre. Han oplyser selv, at »Gengangere« (ø: enslydende Sagn fra
forskellige Kilder) tager han ikke med i fuld Udstrækning. Nissen-
Ramten har kun dateret sine Besøg ved et Par af Kilderne, men det
kan dog afgøres, at han har besøgt Hovedparten af dem i 1893-94. I
et Brev (dateret Randers 5. Januar 1898) til Dr. *W. Møllerup* (Natio-
nalmuseets 2. Afdeling) skriver han, at nu er »Helligkilderne« snart
færdige, og han vil selv rejse over til Museet med sit Værk. Nissen-
Ramtens Beskrivelse af Nørrejyllands Helligkilder findes i National-
museet, hvor man i fire store Protokoller kan læse hans betydnings-
fulde og grundige Kildebeskrivelser. Det hører til min tidlige Ung-
doms skønneste Minder, da jeg i Vinteren 1922-23 om Aftenen i Uni-
versitetsbiblioteket ekscerperede Nissen-Ramtens Helligkildeprotokol-
ler til Brug for mit Arbejde: »Danmarks Helligkilder« (1926) og for en
Række Afhandlinger om hellige Kilder i Danmarks forskellige Egne
(se Bibliografien i Fortid og Nutid VIII, 42), saa man vil forstaa, at
jeg — foruden at føle mig i Taknemlighedsgæld til den gamle Lærer
— kom til saa godt som nogen at kende til hans arkæologiske Virk-
somhed.

Foruden Beskrivelsen af Jyllands hellige Kilder udarbejdede J. W. Nissen til Nationalmuseet en Registrant over Voldsteder, Kapel- og Kirkeruiner, Herregaardsruiner og enkelte Oldtidshøje, ligesom han berejste hele Djursland med Naboherreder samt Sabro Herred, og sendte Beskrivelser af Oldtidsminder herfra til Nationalmuseet, for hvilket han havde megen Betydning, hvad Museumsinspektør *Hans Kjær* har aflagt Vidnesbyrd om i Turistforeningens Aarvog 1924. Som den praktiske Mand Nissen-Ramten var, er hans Beskrivelser (f. Eks. af Dyssekamrenes Bygning) meget anskuelige.

Af trykte Arbejder fra Lærer Nissens Haand skal her blot nævnes hans Afhandling: »Bidrag til Skildringen af Forhold i Djurslands Nørre- og Sønder Herred«, trykt i Samlinger til jydsk Historie og Topografi, 2. Rk. III, 97 ff. I den udførlige Skildring af Folkets Liv i de gamle djurslandske Landsbyer er det lykkedes ham at meddele en Række værdifulde og instruktive Oplysninger ikke mindst om Fester og Gilder. Fremhæves kan her hans Omtale af en Række Arbejdsgilder. Disse Smaaskildringer er af Betydning for Forskningen om Gilder knyttet til Aarets Arbejder ude og inde (jfr. Sprog og Kultur 1938, 11, 17, 21, 23, 32, 35, 38, 39, 52). Nissen-Ramten nedskrev sin Afhandling i 1889 umiddelbart efter at han havde læst *H. F. Feilbergs* Bog: »Dansk Bondeliv« I, der netop udkom nævnte Aar.

Det er let at forstaa, at vor store Folkemindersamler *Evald Tang Kristensen* skulde til den afsides liggende By Ramten for der at udspørge den historisk begavede Lærer. Det var da ogsaa en rig Høst af Folkeminder, E. T. Kristensen gjorde i Ramten. En Mængde fortrinlige Sagn og Oplysninger om gammelt Almueliv tilsagde Nissen-Ramten ham. I E. T. Kristensens Værk: »Danske Sagn« I-VII (1892-1901) findes 48 Sagn, som Lærer J. W. Nissen fortalte ham, og i Værket: »Jysk Almueliv« I-VI (1891-94) og Tillægsbind I-VI (1900-05) har E. T. Kristensen offentliggjort ikke mindre end 71 Bidrag fra den Ramten-Lærer. Ogsaa i andre af E. Tang Kristensens mange Bøger findes Meddelelser fra Nissen-Ramten, ligesom han ogsaa sendte Oplysninger til *H. F. Feilberg*. Alle Nissens Optegnelser og Breve vedrørende Folkeminder o. lign. Emner findes nu i Dansk Folkemindesamling paa Det kgl. Bibliotek. En Del af hans Meddelelser til Folkemindeforskerne er af sønderjydsk Indhold, Hovedparten djurslandsk.

I 1892 var *Evald Tang Kristensen* paa en Folkemindeindsamlingsrejse i Djursland. Paa denne Tur kom han ogsaa til Ramten for der at besøge Lærer J. W. Nissen, som han kunde huske fra sin Seminarietid i *Lyngby* (Djursland), hvorfra Nissen blev dimitteret 1856. E. T. Kristensen var paa Seminariet 1857—1861 og i disse Aar blev Lærer Nissen kendt som Tegner af Landkort, som han gik og solgte, naar han havde et Par ledige Dage. »Det var store Vægekort, og de kunde nok bruges, men var ikke særlig fint tegnede«, oplyser E. T. Kr., der i sine »Minder og Oplevelser« III (1926), 413—14 fortæller videre om Nissen, Ramten: «Jeg kan huske, at jeg fik ogsaa et af ham den Gang, og der stod prentet paa det med store Bogstaver: Tegnet af Nissen, Ramten. Senere havde han slaaet sig op ved at arbejde for Oldnordisk Museum, havde undersøgt Gravhøje, og havde

talt op, hvor mange der fandtes i de forskellige Egne. Han kom til at gøre mange antikvariske Rejser og fik sin gode Betaling derfor. Vindum Sogn [hvor E. T. Kr. en Tid var Lærer] kom han ogsaa til. Men da han var der, var jeg ikke hjemme, saa vi traf ikke hinanden. Nu vilde jeg besøge ham og tale med ham. Jeg traf ham godt nok hjemme. Men det lod til, at det kneb for ham med Udkommet,¹⁾ og det var jo ogsaa kun et lille Embede,²⁾ han sad inde med. Familien holdt sig noget tilbage, saa jeg fik ikke gjort videre Bekendtskab med den, og jeg opholdt mig da blot i det yderste Værelse. Da han ikke kunde huse mig om Natten, og vi dog havde en Del at tale med hinanden om, saa lovede han at faa mig indkvarteret i en Gaard, der laa et lille Stykke vesten for Skolen. Jeg kom ogsaa derom og laa i en Storstue i den vestlige Ende af Huset i en stor bred Seng. Det var rigtignok et koldt Kvarter, og jeg frøs ikke saa lidt, men det var jo ogsaa i Marts Maaned. . . . Nissen sad for Resten og fortalte mig en hel Del om Pastor Vilhelm Bech, som havde været Præst der i Ørum, Ramten er jo i Ørum Sogn. Hans Fortællinger om denne Mand var forresten meget interessante, men jeg vil ikke her referere dem, da der fortælles saa meget lignende om Bech. . . . Jeg fik ikke saa lidt skrevet op hos Nissen, og han lovede mig at skrive en hel Del om Almuelivet nede i Sønderjylland, hvor han egentlig var fra, og saa sende mig det, og det gjorde han ogsaa. Jeg fik et større Hefte i Folio-Format, men det var alt skrevet med Blyant, og Stilen deri var ikke den bedste, for Stilskrivning var ikke Nissens stærke Side. Senere besøgte jeg ham igen, da han havde taget sin Afsked og var flyttet til Randers. Han var en interessant Mand, det fik man snart at mærke, naar man talte med ham«.

I det ovenstaaende Uddrag af E. Tang Kristensens Erindringer faar man i Grunden et ret godt Indtryk af Nissen—Ramten, idet man maa huske, at E. T. Kr. aldrig skrev for meget rosende om Folk, men ved sin Nøgternhed vistnok tit traf det rigtige. At Nissen var en »interessant Mand«, er der ingen Tvivl om, naar man kender til det betydningsfulde Arbejde, han har udført til Nationalmuseets og Folkemindesagens Gavn.

Ogsaa Jacob Wilhelm Nissen var en af Sønderjyllands Sønner, der fik sin Livsgerning uden for sin Hjemstavn, men — som *Wilhelm Jacobsen* smukt gør Rede herfor — han glemte den aldrig. Mod sit Livs Aften sad den gamle Lærer i Randers og skrev Artikler til Sprogforeningens Almanak, og i sine Bidrag til Evald Tang Kristensen giver han ogsaa Oplysninger om sin Barndomsegn ved *Arrild*. Det er ret og rigtigt i Sønderjylland at gøre opmærksom paa Jacob Nissen og hans Indsats til Gavn for Udforskningen af sønderjydske Folkeliv, men hans Livs største Bedrift var dog Helligkildebeskrivelserne og Indsamlingen af arkæologisk og folkloristisk Stof fra Jyllands største Halvø mod Øst.

¹⁾ Nissen-Ramtens havde ti Børn, så man kan forstå, der måtte spares.

²⁾ Da Nissen-Ramten ikke kunde synge, var det ikke muligt for ham at blive forflyttet. (A. F. S.' Anmærkninger).

Et sjældent „Tidsskrift for Børn“

Af M. B. Ottsen, Haderslev.

Jeg har i mit Eje et meget sjældent »Tidsskrift for Børn«, udgivet af min Skolekammerat Christian Callesen Franzen fra »Skrup« ved Solvig. Han besøgte — formodentlig for Nemheds Skyld — Skolen i Emmerske i de første Skoleaar, men gik i det mindste det sidste Skoleaar i Skole i Hostrup, hvor han er konfirmeret. Jeg har fra 1872 et »Stamvers« fra ham. Familien drog senere til Danmark for at undgaa, at Sønnen blev prøjsisk Soldat, og jeg tabte ham af Syne. Men en af hans Medkonfirmanter, fhv. Købmand August Maasbøl, Søn af Degn Maasbøl i Hostrup, havde vekslet Breve med ham. Hvis jeg husker ret, var han da Økonom paa Vridsløselille.

»Kræssn Skrøb«, som vi kaldte ham, var en noget indesluttet, vistnok meget læsende, af Eneboerlivet paa Skrup præget, velbegavet Dreng. Han udgav altsaa som Skoledreng et »Tidsskrift for Børn« med Titlen »Dan« og kaldte sig som Redaktør Marquis de France. I Dag er Elevblade ingen Sjældenhed; men det turde være ret enestaaende, at en Landsbydreng i 1872 udgav et Børneblad for sine Kammerater. Mit Eksemplar er Nr. 2 i Rækken, skrevet med Blyant paa 4 Sider i Skrivebogsformat. Der eksisterer nu maaske kun dette ene Eksemplar af »Marquis de France«s Børneblad. Der er vel næppe udkommet mange: 4 Skilling var jo Penge for Drengene, og Arbejdet med at skrive disse »Aviser« var jo betydeligt for en enkelt »Mand«.

Nedenstaaende meddeles Indholdet. Sangen, der indleder hvert Nummer, turde vel være hjemmelavet. Det er interessant at lægge Mærke til, hvorledes en jævn Skoledreng har prøvet at øve en national Gerning med sit lille Børneblad, i en Tid, da de fleste Voksne i vor Landsdel var ret modløse.

D A N

Tidsskrift for Børn.

Nr. 2	Redakt.: M. de France	Onsdag d. 13. Sept. 71	Abonn.: 4 Sk. om Qv.	1. Aarg.
-------	--------------------------	------------------------	-------------------------	----------

(1. Side).

(Fortsat)

3.

O! Danmark, du vor Ære
Vi dig ei kan undvære
Til dig kun staaer vor Længsel
Gid Ørnen var i Fængsel.

:! For Danmark vor Patriotisme
I Evighed ei skal visne!

4.

O! Danmark, du vor Ære
For dine blot at være
Og kalde dig vort Hjem
Vi jo fik Artikel fem.

:! For Danmark vor Patriotisme
I Evighed ei visne!

(Fortsættes i Nr. 3).

(Nummer 1 kan erholdes for 1 Sk. R. M. pr. Exemplar).

(2. Side).

Blandinger.

Slemme Vaner.

Da Jakob den Første var kommen paa Thronen i England, gav dette Anledning til, at mange skotske Adelsmænd kom til Hofet. Ved et Middagsgilde der gaves af en Lord, var der saaledes baade engelske og skotske Herrer tilstede. Maaltidet var endt, og Vinen gik rundt, da General Snitterbabun reiste sig og sagde:

»Mine Herrer! Naar jeg har drukket lidt, og den ædle Viin har varmet mit Blod, har jeg den slemme Vane at spøge om Skotterne. Da de nu kjender min Svaghed, haaber jeg, at De ikke tager mig det ilde op«. Han satte sig, og en skotsk Høvding Sir Sieberstein, som lignede en Borgruin, reiste sig og sagde: »Mine Herrer! Naar den ædle Viin har varmet mit Blod, har jeg den slemme Vane, at naar jeg hører nogen spøge om Skotterne, jeg saa sparker ham

(3. Side).

øjeblikkelig ud af Værelset. Da De nu kjender min Svaghed, haaber jeg, at De ikke tager mig det ilde op«.

General Snitterbabun glemte at spøge om Skotterne.

Helst Andres.

Man spurgte forgangen Dag en Mand, hvilke Vine han holdt mest af.

»Andres Vine«, var Svaret.

Opløsning paa Gaader og Rebusser i Nr. 1:

1) Gaader:

Nr. 1: En Datter.

„ 2: Et Kys.

„ 3: Bogstavet n.

2) Rebusser:

Nr. 1: Et For- og et Bagtal.

„ 2: Luteraner.

„ 3: Dalene omkring Fortet.

„ 4: En Storm.

(Ikke løst Alle af Nogen).

(4. Side).

Gaader. (Præmie-)

Nr. 1

To Hære ere vi, i Tallet lige-
 mange.
 Og med ulige Kraft tidt paa
 hverandre slaa.
 Men fældes vi end ned og slæbes
 bort til Fange,
 Staa vi dog op paany, og frisk i
 Felttog gaee.

Nr. 2.

Kan du de fire Brødre kjende,
 som leve vil til Verdens Ende?
 Den første æder og bliver ei mæt,
 Den anden løber og bliver ei træt,
 Den tredie drikker og bliver ei
 fuld,
 den fjerde kan synge Skibsmaster
 omkuld.

Nr. 3.

Tre Brødre gik over en Bro.
 Ingen gik foran, Ingen gik bag-

efter og Ingen gik ved Siden af
 den Anden, og dog kom alle over
 Broen.

Hvorledes gik det til?

Præmie-Rebuser.

h
 Han e d e Tid = T
 — — —

r r r
 T r p r T T
 r r r
 — — —

D d d D
 — — —

Den af Bladets Abonnenter, der
 gjætter en Gaade og 2 Rebuser,
 erholder et stort Extranummer
 af »Dan« i Præmie.

Udgivet, redigeret, forlagt og
 trykt af: Marq. de France.

~ SAMLEREN ~

Hr. Mikkel i Lintrup.

I Lintrup Sogn var der en Gang en Præst ved Navn Mikkel, der talte om Dommedag:

»Mine Elskelige! Vor Dags Tekst taler om, hvorledes Frelseren til sin Tid vil komme og holde Dom; og — mine Elskelige! hvorledes vil det da falde ud, naar han raaber: Mikkel, hvor ere dine Faar? Og jeg pipper mig. Han raaber atter: Mikkel, hvor ere dine Faar? Og jeg pipper mig. Han raaber tredje Gang: Mikkel, hvor ere dine Faar? Og, mine Elskelige! Frelseren vil nu have en endelig Dom: Herre, siger jeg, Du har ingen Faar betroet mig, kun alene lutter stinkende Bukke — et ugudeligt Folk!«

Samme Hr. Mikkel oplyste den Tekst om Jesu Mirakel i at bespise 5000 Mand med 5 Bygbrød og to Fisk, som følger:

»Mine troskyldige Tilhørere! I glo og gabe og spile Mund og Øren, for ret at forstaa denne Tekst, hvorledes saa lidet et Forraad kunde forslaa i 5000 Menneskers Maver; men haver kun Taalmodighed og hører Forklaringen derover: Det var, min kjære Hans Bager, ikke saadanne Brød, som du bager; ej heller, min kjære Peter Fisker, var det af den Slags Fisk, som du fanger. Nej, mine Elskelige! det kunne vi deraf vide, at man i Almindelighed antager, at en Brødskorpe blandt Levningerne, som de gamle tandløse ikke maa have kunnet male, skal have været saa stor, at den kunde, naar Hulsiden var nedvendt, indfatte hele Lintrup Sogn, og at alene Halen af Fiskene var større end vort Kirketaarn.«

Efter N. A. Jepsen, Tumbøl.

Lygtemanden.

En Mand har engang fortalt mig, at han en Aften henne i Rens, hvor han boede, stod uden for sit Hus. Paa en Gang saa han, at der kom et Lys frem af Taagen. Han troede, at det var Mennesker, og raabte, at de skulde passe paa, da der lige i Nærheden var et Mosehul. Lyset kom nærmere og kom næsten helt hen til ham. Manden kunde ikke forstaa, hvad det var, og vilde gaa hen til Lyset, men da han begyndte at gaa, gik Lyset ogsaa, men saa snart han stod stille, kom Lyset næsten helt hen til ham igen. Manden tænkte, at det var et Spøgelse, som vilde lede ham ud i Moeshullet. Derfor blev han bange og gik ind. Da han havde siddet lidt inde, kom han i Tanker om, at det vist var en Lygtemand. Da han igen kom ud, var baade Taagen og Lygtemanden borte. Han gik saa hen til Mosehullet for at se, om han kunde se noget, men der var ikke Spor af Mennesker at se.

Christian Lorenzen, Emmerske.

Et Spil Kort.

En Soldat gik engang i Kirke i Kjøbenhavn, hvor han udsøgte sig en Plads midt i Kirken, tog et Spil Kort op af Lommen og betragtede det med spændt Opmærksomhed. En Sergent, der sad i Nærheden, befalede ham at stikke Kortene i Lommen; men Soldaten lod, som om han ikke forstod ham, og betragtede Kortene med endnu større Opmærksomhed. Da Gudstjenesten var til ende, ventede Sergenten udenfor Kirken paa Soldaten og førte ham til hans Chef, Kaptajnen, til hvem han meldte ham. Kaptajnen bød ham forklare sin Opførsel i Kirken.

Soldaten svarede: »Jeg har hverken fornærmet Gud eller Mennesker med mine Kort«. — »Det nytter ikke«, sagde Kaptajnen. »De maa forklare Dem nærmere, hvis De vil undgaa Straf«. — Soldaten svarede: »Jeg har i min Ungdom aldrig lært at læse, og enhver Bog vilde derfor være mig til ingen Nytte, som Bog betragtet. Men til Erstatning derfor har jeg anskaffet mig et Spil Kort, thi naar jeg ser et Es, saa ved jeg, at der er kun een Gud, som har skabt Himlen og Jorden. En Toer siger mig, at Jesus havde en dobbelt Natur, en guddommelig og en menneskelig. En Treer siger mig, at der er tre Personer i Guddommen, nemlig Fader, Søn og Helligaand. En Firer siger mig, at der er fire Evangelister, Mathæus, Markus, Lukas og Johannes. En Femmer betyder Jesu fem Vidundere. En Seks betyder, at der er seks Arbejdsdage i en Uge. En Syv siger, at den syvende Dag skal holdes hellig. En Otte siger, at der var otte Mennesker, som blev reddede i Noahs Ark efter Syndfloden. En Ni siger mig, at da Jesus helbredede de ti spedalske, var de ni utaknemmelige. En Ti betyder de ti Guds Bud, som blev givet ved Moses paa Sinai Bjerg«. Dernæst tog han Kløver Knægt og lagde den til Side med den Bemærkning,

at den var ubrugelig. — De tre andre Knægte forestillede de tre Bødelknægte, som korsfæstede Jesus. De fire Damer forestillede: den ene Jomfru Maria, de tre andre de Kvinder, som ledsagede hende til Jesu Grav Paaskemorgen. De fire Konger forestillede: den ene Herodes, de andre tre Kongerne, som kom fra Østerland for at lede om Jesus af Nazareth. — Der er 12 Billeder i et Spil Kort og lige saa mange Maa-
neder i et Aar. Der er 52 Kort i et Spil og lige saa mange Uger i et Aar. Der er 4 Kulører og lige saa mange Aarstider. Endvidere betyder Kløver Jesu Kors, Spader Graven, Ruder, at der er 4 Hjørner i en Kirke, Hjerter, at vi skulle gaa i Kirke med hjertelig Andagt og Glæde. »Her har De min Forklaring, Hr. Kaptajn«.

Kaptajnen svarede: »De har endnu ikke fortalt mig noget om Kløver Knægt, og den har dog vist sin Betydning lige saa vel som de andre; fortæl mig derfor lidt om ham!« — »Det skal jeg gerne, dersom Kaptajnen vil fritage mig for Straf bagefter«. — Da Kaptajnen lovede dette, sagde Soldaten: »Det betyder Judas, som forraadte Jesus, og som jeg vil ligne ved Sergenten, der meldte mig til Kaptajnen«. — Sergenten blev flov og luskede af; men Kaptajnen gav Soldaten en 10 Kroner for hans Forklaring.

Efter en gammel Optegnelse indsendt af *J. Køcks*, Aabenraa.

Daler-præsten nedmaner en genganger.

For mange år siden turde beboerne ikke efter sengetid gå ad stien fra Daler mølle til den nørrest gård i Daler (nu Gotthardsens), for man fortalte, at der gik en genganger i mosen. Folk beklagede sig over det til sognepræsten, pastor Rigli, og en aften sagde han så til karlen, at han skulde spænde for vognen og køre ham om til begyndelsen af mosen. Da de var nået derom, steg præsten af vognen, tog sin bog under armen og gik ned i mosen. Men forinden havde han sagt til karlen, at han kun måtte køre, når der blev sagt: »Kør i guds navn!« Efter nogen tid kom der en skikkelse i præstekjole, som steg op i vognen og sagde: »Kør så!« Men karlen huskede på, hvad præsten havde pålagt ham. Lidt efter kom den rigtige præst, men han måtte klatre op ved siden af karlen og hviske ordene: »Kør i guds navn!« ind i øret paa ham, for han havde nemlig tabt stemmen, og folk påstod, at det var, fordi nedmaningen havde været så vanskelig, men den lykkedes da. — Det passer godt nok, at han var meget hæs, for det har min mor fortalt, og hun havde tjent hos ham.

Optegnet 1935 af *Anker Olsen*, Københ. efter meddelelse af *Hans Petersen*, Højer, der er født 1875 i Møgeltønder Sogn.

Da spøgelseset paa Trøjborg blev nedmanet.

I kobbertårnet på Trøjborg var der i gamle dage et spøgelse. En aften kørte saa provsten fra Møgeltønder sammen med præsten fra

Daler og præsten fra Visby, der havde påtaget sig at mane dette spøgelse ned, hen til Trøjborg. Det var gamle Tammes fra Toghale, der kørte de tre præster derhen fra Møgeltønder. Han skulde være i Trøjborg kl. 10, men da de var Visby kirke forbi, kunde hesten ikke trække vognen. Tammes spurgte så provsten, hvad han skulde gøre, for han kunde ikke køre mere. Provsten sagde, at han skulde stå af og tage det »frahands« (højre) baghjul af og lægge det op bag i vognen. Det gjorde han så, og hesten kunde trække igen. Tammes mente, at provsten havde fået den onde til at være fjerde hjul. Efter at de havde opholdt sig et par timers tid på Trøjborg, kom de tilbage, og nedmaningen må have lykkedes for dem, for fra den tid var der fred i kobbortårnet.

Optegnet 1935 af *Anker Olsen*, Københ. efter meddelelse af *Hans Petersen*, Højer.

Den kloge mands kneb.

Der var for mange år siden en klog mand i Tinglev, der hed Hans Jessen. Når han eller hans kone så, at der kom en fremmed, som de tænkte vilde rådspørge ham, gik han ind i et rum ved siden af stuen, hvor han let kunde høre alt, hvad der blev sagt. Når den fremmede kom, gav konen sig i snak med ham, og så er det jo sådan, at hvad hjertet er fuldt af, det løber munden over med. Når der var gået en tid, og den fremmede havde fortalt en hel del, så smuttede Hans Jessen ud af en bagdør, og lidt efter så den fremmede ham komme gående. Så snart han kom ind i stuen, kunde han jo sige til manden, at han skulde være kommet for to måneder siden og sådan noget, der fik enhver til at falde hen i forundring over hans store klogskab, og det tjente derved til at befæste hans ry.

Optegnet 1935 af *Anker Olsen*, Københ. efter meddelelse af *Hans Petersen*, Højer.

En heksebog.

På en auktion i Møgeltønder købte min kone for mange år siden noget gammelt skrammel, og mellem det fandt vi en gammel håndskreven bog. Det viste sig at være en heksebog, der var skrevet med smuk skrift på tysk og dansk, og den sluttede med ordene: »Mein Sohn gewidmet. Nis Nansen bey der Aue 1721«. — Jeg lånte den ud for mange år siden, men jeg har desværre ikke kunnet få den tilbage. — I bogen stod der, hvordan sygdommene var påført, og hvordan man skulde kurere for dem. Jeg kan huske et par opskrifter:

Tager man en håndfuld guldregnblomster og stryger hen ad ryggen på en ko med dem, kommer der orm ud af dem og de borer sig ned i ryggen paa koen. Efter et års forløb vil den dø, uden at man kan se, hvad der har været i vejen med den.

Stikker man en messingknappenaal op fra nedен i det spidse af halen på en hest, vil den vandre op i rygknoglerne, og når den der kommer til et vist punkt, vil hesten dø, uden at nogen kan se, hvad den har fejlet.

Det var ellers mest urteopskrifter, der var i bogen:

»Eicherne Mispeln, was auf den Eichenbäumen wachsen«, brændes til pulver i en tør gryde. Dette pulver indtages ved et glas rødvin om morgenen ialt tre gange med tre dage mellem hver gang. Det er det bedste middel mod udtæring (tuberkulose) — »das ist so wahr wie Gott lebe«.

Optegnet 1935 af *Anker Olsen*, Københ. efter meddelelse af *Hans Petersen*, Højer.

Børn kureres ved at blive trukket gennem spaltede træer.

Da jeg i 1898-99 tjente på »Lundsminde« i Taps sogn, arbejdede jeg i Tapsore skov med at fælde træer. Når der blev fældet asketræer, lagde vi ofte mærke til, at der var en sort stribe tværs gennem stammen. Nogle ældre arbejdere, som jeg arbejdede sammen med, forklarede, hvad det betød: når et barn havde engelsk syge, gik man ud i skoven, spaltede et ungt asketræ af armstykke i en længde af ca. to alen og trak de spaltede dele fra hinanden. Barnet blev så trukket gennem åbningen. — Da jeg i 1902 lejede et nummer skov, fandt jeg også adskillige træer af den slags.

Optegnet 1934 efter meddelelse af vagtmester P. Schmidt, Sæd.

Barn kureret ved at blive trukket gennem græstørv.

Da jeg omkring 1924 opholdt mig hos min bedstemor, der boede lige nord for den gamle grænse, hændte der følgende: I nabogården boede der et ungt ægtepar, som var fra Emmerlev sogn, og de havde en lille dreng, som var syg, vistnok af engelsk syge. En dag gik manden så ud og skar en firkantet græstørv med et rundt hul i midten op, og under overværelse af naboerne, bl. a. min bedstemor, blev drengen helt nøgen trukket gennem græstørven. Bagefter blev græstørven sat ned i sit hul, og hvis den uden at blive vandet groede igen, vilde barnet komme sig. Da drengen senere også kom sig, troede hans forældre naturligvis, at det var deres middel, som havde hjulpet.

Optegnet 1933 af *Anker Olsen*, Københ. efter meddelelse af frk. *Astrid Schmidt*, København.

De to sten ved Hajstrupgård og gangen til Bylderup kirke.

Vesten for Hajstrupgård stod der en sten, som stadig nærmede sig gården, der vilde brænde, når den var nået hen til den — den er brændt. En gammel mand fortæller, at da han tjente på Hajstrupgård, forbød ejeren karlene at røre ved denne sten.

Der ligger også en sten ved Hajstrupgård, som der er nedmanet en under. Den ligger nede ved strømkanten. En yngre mand fortæller, at da han tjente på gården, prøvede de at grave efter denne sten for at finde gangen til Bylderup kirke, men de fandt den ikke. Den gamle mand fortæller, at gangen skulde være udgået ved den vestre skorsten, og man kunde blive ved med at grave sten op der.

Optegnet af *Anker Olsen*.

Rævevisen om den Augustenborgske Hertug.

Der var engang en Ræv.
Skønt den var mæt af Aar,
saa var den ikke mæt af Bondens
Hønsegaard.

Mens Bondemanden sov,
passed Ræven sit Snit,
sig listed ind til Hønsene
og gjorde dem Visit.
Det Lumskeri ej gæls,
kom alle Mand og frels
den værgeløse fra den Rævepels!

Men Ræven i sig selv,
det var en snild Person,
sin yngste Søn til Gaarden sendte
som Spion.

Men Ræveungen troede
slet ej, at han var kendt;
han alletid agerede
en saare snild Agent.
Det Lumskeri ej gæls,
kom alle Mand og frels
den værgeløse fra den Rævepels!

Endnu et lille Vers
jeg synge vil;
jeg haaber, I har gættet, hvem
jeg sigter til.

Den Hønsegaard er Slesvig,
den Ting er ligefrem,
og Ræveungen, ja,
kan I nu gætte, hvem?
Det Lumskeri ej gæls,
kom alle Mand og frels
den Sønderjyde fra den Rævepels!

(Optegnet, som min Far saa tidt sang den.)

Anna Dall, Felsted.

DRIK

„**J A G O**“
K A F F E

SPIS

„**P A L M A**“
M A R G A R I N E

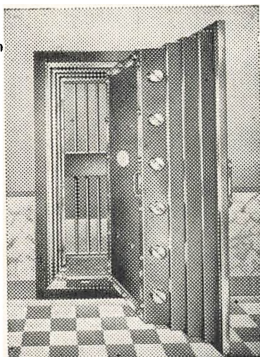
Indbrudssikre,
patentbeskyttede

Panserdøre
Panserskabe
Døgnbox og øvrige
Boxanlæg

M. H. JÆGER

Aarhus Pengeskabsfabrik
Grundlagt 1894

Tusindvis af Referencer over hele Landet
og adskillige Steder i Udlandet.

E V E R S M A L T ØL
E X T R A K T

Aktieselskabet

Glud og Marstrands Fabriker

Uplandsgade 20

D A N I A

G A S A P P A R A T E R

O G G A S O V N E

Mest besparende Fabrikat

VEJLE STØBEGODS

C. M. Hess' Fabrikker A/S

B A M B A ' S

Smør og Kaffe

VÆVESKOLEN

„**ASKOVHUS**“

Vævestuen „Askovhus“

Sønderborg

Hørrelund KILDES

ny Drik „**Penang**“

*Sommerens
Solstraale*

*En Pryd paa
Middagsbordet.*

*Forfriskende
til enhver Tid*

*Bør drikkes
afkølet*

Depot ved:

E. Clausen

Skolegade 46
Silkeborg - Tlf. 96å

For knapt 11 Øre om Dagen

har man to Gange aarlig

i Landbrugslotteriet

Chancen for en Gevinst paa

80,000 Kroner

Aktieselskabet

Banken for Randers og Omegn

R A N D E R S

Jydsk Grundejerkreditforening

Herning.

Kasseobligationer 170:318.100 Kr.

A/S H. C. Møllers Sæbefabrik & Oliemølle

A A R H U S

Grundlagt 1829.

Telf. 9800

Prima blød Sæbe, Linolie og Fernis.

Aktieselskabet

Jernkontoret

Aarhus

København

Spare- og Laanekassen for Hobro og Omegn

HOBRO

—

Telefon 13

V. Winkel & Magnussen Kunsthandel

Kunstauktioner

Kunstudstillinger

Højbroplads 7 - København K.

Telefon 9600 - 9601 - 9602

SPAREKASSEN FOR THISTED AMT

Stiftet 1829

Indskudskapital: 12 Mill. Kr.

Reserver: 950 000 Kr.

Hvad er et Hjem
uden den billige Rammevæv

FORLANG BROCHURE

faas fra Hornslet Trævarefabrik, Telf. 49

Morsø Støbegods

Aktieselskabet

N. A. CHRISTENSEN & CO.

Kgl. Hof-Leverandør

Nykøbing Mors

Aktieselskabet

Vejle Textilfabrik

Windfeld-Hansens Bomuldsspinderi

Aktieselskab

Vejle

Andelselskabet

De forenede Mejerier

A/S Horsens Privatbank

Telf. 129

HORSENS

Støt

de sønderjydske
Indsamlinger.

A.B.C.

Paasch & Larsen, Petersen
Aktieselskab

HORSENS

Telefoner: 207 — 807 — 808

DET LEVENDE LYS

skaber den rette

Stemning, Skønhed og Hygge

— *men, altid*

ASP-HOLMBLAD

Banken for Skanderborg og Omegn

Kontortid 10—3 — Telefon 516 og 517
Skanderborg

Reserveret B.

A/s Neumann & Zimmermann

Kanalvej

Lyngby

Foreslaa Deres Nabo at abonnere paa

„Sønderjydske Maanedsskrift“

Kr. 6.00 aarlig.

Adda

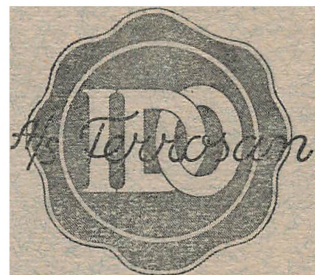
Korsetterne virker slankende,
sitter eminent og er beha-
gelige i Brug.

Silkeborg Husholdningsskole
Statsanerkendt m. Barneplejeafd.
Moderne Skole, smukt beliggende. Alm.
og elektr. Køkken, Centralvarme, Bad.
5 Mdrs. Kursus beg. 4. Maj. Maanedss-
kursus i Barnepleje alene afholdes i
April. Progr. sendes. SYNNOVE LUND

Smith & Co. A/S

Cykler og Cykledele

en gros-
ODENSE

er Garantimærket for

MEDICIN

fremstillet af Medicinal-
fabriken FERROSAN og
klinisk gennemprøvet af
medicinske Autoriteter
og Hospitaler saavel i
Danmark som i Udlandet.

Horsens Landbobank A/S

Kontortid 9¹/₂—2 og 4—5

HORSENS

Dansk Andels Ægexport

Vestervoldgade 7 & 9

Telf. 2126 - 11126 - København

Forlang altid
NYLAGTE **ÆG**

stemplet med D. A. Æ.-Mærke.

Støt

de sønderjydske
Indsamlinger

Aktieselskabet

Skarrehage Mølerværk

Nykøbing Mors.

KURANSTALLEN
Gl. Skovridergaard
 V. STARCKE
 OVERLÆGE
 AABEN HELE AARET
 SILKEBORG
 FORLANG
 PROSPEKT
 TLF (514
 515

Sparekassen for Randers By og Omegn

Kontortid 10—1 og 3—5
„Telefon 3310 (4 Linier).“
Randers

*Støt de
sønderjydske Indsamlinger*

Pindstrup Mosebrug

SAVVÆRK & EMBALLAGEFABRIK

Telefon Pindstrup { 13
18

P. A. KRUUSE

cand. pharm. — ODENSE

Fabrik: Kochsgade 29

Butik og Kontor: Flakhaven 1

Telefon 227

Støt dansk Industri

Snoghøj Gymnastik-
højskole
Fredericia.

3 Maaneders Sommerskole.
5 — Vinterskole.

Skoleplan sendes.

Jørgine Abildgaard. Anna Krogh.

**Sparekassen
for Haderslev Bys Omegn**

Kontortid:

9—12, 2—4. Lørdag 9—1.
HADERSLEV

Ja-men

Jrmas

Kaffe

smager bedst

Friskbrennd
paa egne mælkede Bænderter.
Carl Schepke, Kbhvn. Etabl. 1866.
Egen Import.

Rio Radiatorer

Ribe Centralvarme-
Kømfurer

Ribe Centralvarme-Kamin

Ribe Kakkellovne

Ribe Kaminer

A/S Ribe Jernstøberi

Ribe Telf. 261 (2 Linjer)
Grundlagt 1848

Skal man til og fra

Sønderjylland

benytter man

Sydtyenske Jernbaner

Kornhandel Akts.

A. HÜBSCH

København

Hellerup

Hotel

ALLSUND

SØNDERBORG

Telefon 70 og 352

vis a vis Slot - Park - Strand

Eriksen & Christensen

Aktieselskab

Korn- og

Foderstoffer

Esbjerg

Gymnastikhøjskolen.

(Fra 1. April 1927 anerkendt og
optaget paa Højskoleloven).

Plan med Oplysninger om
Skolearbejdet og om Understøt-
telse gennem Ainterne eller Elev-
foreningen „O. D.“ ved

NIELS BUKH,
Ollerup.

Frøcontoret

(for undersøgt Markfrø)
(Grundlagt 1887)

KOLDING

Leveringer under Statsfrøkon-
trollens selvvirkende Kontrol.

Antager Frøavlere.

Støt de

sønderjydske

Indsamlinger

S. K. H.